

ETNOMUZIKOLOGIJA

Franjo Šaver Kuhač Miroslav Vuk, Zagreb

(Nastavak)

Kolo ju vježba marljivo te su pjevači upravo uzhićeni od uzvišenih tih zvukova, pa to ne samo krišćanski nego čak i židovski članovi istoga društva. Uslied toga vidjeti je unaprijed, da će veličanstvena ideja Svetoga Oca Pape i milost koju nam je Slovjenom time izkazao, što je otčinskom dobrotom dozvolio bogoslužje obaviti narodnim jezikom i svetu misu pjevati našimi tradicionalnim milimi nam napjevi, vrlo srećne posljedice imati, te će valjda prouzročiti da se svi Slovjeni na novo stave pod zakrilje svete rimske stolice. Naš se narod neizmjereno raduje takovom bogoslužju te jedva čeka da čuje sveštenika u *materinskomu jeziku* svetu misu služiti. Milost ova Svetoga Oca Pape uzplamtiti će narod za svoju crkvu i svoju svetu vjeru na novo, te će rado i laglje zaboraviti kojekakve političke nezgode kojim je do sada više pazke obratio nego što je za spas duše prikladno.

Što se glasbenoga diela svete naše narodne mise tiče, to ja najslabiji radnik u vinogradu gospodnjem obećajem, da ću svu svoju snagu i svu svoju znanost uložiti u to, da naše crkveno staro pojanje od nezaboravi spasim, nebi li time za spas duše svoje nješto učinio, i Svetomu Ocu Papi a i Njegovoj Preuzvišenosti biskupu Strossmayeru, momu dobročinitelju pokazao, da nisam nevriedan sin našega naroda i svete rimske crkve.

***

Još jednom ponizno moleći preuzvišenoga i Vas Presvietli gospodine, za uslišanje moje prijašnje molbe, ne bi li bar to obodrenje za marljivost i istu namjeru svoju dobio, da Sveti Otac Papa milostivo udostoji, jedan pogled svrnuti na ćedni moj rad,

jesam Vaše Presvietlosti pokorni sluga

Franjo Š. Kuhač

Među Kuhačevim pismima nalaze se i ona u kojima je otkrivao svoje duševno stanje uzrokovano bolešću koja je očito bila posljedicom napornog rada. Osim bolesti neimaština mu je stvarala duševnu tjeskobu, ali i vjeru u božju milost. Bio je uvjeren da je svoj životni zadatak višestruko ispunio pa je zbog toga i njegova pomisao na smrt bila lišena težine rastanka sa životom.

Međutim, pred Kuhačem su stajala još tri decenija života puna rada i neimaštine. Umro je 18. lipnja 1911. godine u Zagrebu!

(bez označenog datuma, VII-VIII 1881.)

Velečast. Gospodinu M.J. Marčiću
biskupovu tajniku

Senj

Velečastni Gospodine!

(...)

Bolestan sam. U nedjelju prije podne, uređujući svoju knjižnicu, ošinula me je mala guta (šlag) u lievo rame i lievu nogu, da nisam cielu uru k sebi došao. Ženica moja strašno se je uplašila, a ja sam i danas jošte jako slab. Šta ćete, velečastni gospodine, kad sam uslied svojih jada žalostan do dna duše! Ništa ni manje uzdajem se kao uvijek tako i sada u milosrđe Boga. Neka čini, što misli da je za me najbolje. I smrt je njevakva nagrada za onoga koji je dužnost svoju izpunio kao sin, kao brat, kao svak, kao muž, kao otac, kao patriot i kao krišćanin.

Oprostite što ne mogu dalje.

Primitite srdačni pozdrav od duše Vam odanoga

Fr. Š. Kuhača

Bolest o kojoj je upravo bilo riječi nije ostavila težih posljedica pa je Kuhač, malo oporavljen nastavio brigom i novim ponudama za svoje izdanje. Obratio se tako i srpskom književniku i ministru Stojanu Novakoviću obavještavajući ga sa žaljenjem da je prva knjiga ćirilskog izdanja ostala uglavnom neprodana. Zamolio ga je za otkup ćirilskog izdanja od strane srpske vlade i to za polovicu stvarne cijene podastrijevši svoju molbu u uljudnom tonu zainteresiranog molitelja. Očito je da ranije obećana pomoć koju su "obećali mnogi Srbi, a i srpska omladina u Beču i Pešti" nije dala skoro nikakvih finansijskih rezultata i da je Kuhač pogrešno proračunao interes za svoje ćirilsko izdanje. Nažalost, kako to pokazuju još neka pisma, i ovo, upućeno "mužu, koji sam narodnu našu poeziju toliko cieni i temeljito pozna", nije urodilo plodom.

6. X. 1881.

"P.n. Gospodinu Stojanu Novakoviću
knježevskomu ministru srbskomu
za crkvena djela i nastavu

Beograd (Srbija)

Gospodine ministre!

Poznato Vam je, da izdajem u Zagrebu "Južnoslovenske narodne popievke", koje sam po narodu u Srbiji, Hrvatskoj, Slavoniji, Dalmaciji, Sloveniji, Hercegovini, Bosni i Bugarskoj posakupio, ukajdio i glasovirsku pratnju udesio...

U početku bio sam nakanio prirediti dva izdanja prema dvojakom pismu u našem narodu. Stoga je prva knjiga izašla i ćirilicom, kako to priloga pod A. dokazuje. Za ćirilsko izdanje bijahu mi obrekli potporu mnogi Srbi a i srpska omladina u Beču i Pešti. Ali kašnje su se svoji rieći tako malo sjetili, da mi je sva skoro ćirilska naklada ostala nerazpaćena. Tiem ne samo štetujem mnogo, nego i bijah prisiljen odustati od daljnega izdavanja ćirilicom.

A ta je žalostna okolnost dala povod i ovomu pismu i molbi mojoj.

Molim Vas Gospodine ministre! i preporučam, da bi knježevska srbska vlada odkupila prvu knjigu ćirilskog izdanja, koju bi joj odstupio za polovicu cijene t.j. za 2f 50kr austr. vried. po knjigu, dakle sveukupno izdanje od 500 iztisaka za 1250 for. a. v.

(...)

I tim bi se ovom skupocienjenomu pothvatu pripomoglo, da knježevska srbska vlada moje ukupno izdanje preporuči tamošnjim učevnim zavodam. Ja Vam, Gospodine ministre, ovu moju molbu stavljam na srdce, a mislim, da je ne treba obrazlagati mužu, koji sam narodnu našu poeziju toliko cieni i temeljito pozna.

U Zagrebu, dne 6. oktobra 1881.

Franjo Š. Kuhač
profesor

Kako to proizlazi iz Kuhačeva pisma prijatelju Dragutinu Neuman u Beču on je za svoje knjige bio "i spisatelj, i korektor, administrator pa i paketar". To znači da su svi autorski, izdavački i distributerski poslovi pali na njegova leđa. Ipak, on je uz sve nepovoljne materijalne prilike i nezainteresiranost javnosti uspio privesti kraju objavljivanje četiriju knjiga popjevaka, ali prije objavljivanja pete knjige morao je stati i razmišljati da li će je uopće pokušati objaviti. Bio je svjestan trajnih posljedica svoje ogromne materijalne žrtve jer: "jesti mora čovjek, a i žena i djeca išću hljeba" pa je tako pomišljao da se ostavi tog posla koji će mu donijeti još veću bijedu, jer idealizam i patriotozam imaju svojih granica. Međutim i ovdje sve spomenuto samo je bio uvod u novu molbu za prijateljskim razumijevanjem i pomoći uz otkrivanje izuzetno teške materijalne stvarnosti.

27. XI 1881.

Sr. Wohlgeboren Herrn Dragutin Neumann
Universitäts Gebäude W i e n

(Blagorodnom gospodinu Dragutinu Neumannu
Sveučilištna zgrada B e č)

Hörer der Rechte
"Dragi prijatelju!

Čudit ćete se valjda, što na Vaš cienjeni list sve do sada odgovorio nisam, nu bio sam u tolikom poslu, da nisam mogao dospjeti željenih 14 komada prve polovine IV knjige paketirati, poznato je Vam pako da sam i spisatelj, i korektor, administrator pa i paketar.

(...)

Peta i posljednja knjiga teško da će izaći, te ću po svoj prilici morati s četvrtom knjigom djelo zaključiti, jer od sadanjeg sabora nije ništa očekivati, pjevačka pako i literarna naša društva ne mare ništa za to djelo, te vole, da nesvršeno ostane, nego da bi ona priređivala u korist toga poduzeća koncerte.

(...)

Ako petu knjigu izdati ne mogu, a to ću znati, kad se bude naš sabor sastao, ostaviti ću, to jest morati ću ostaviti struku svoju, te u Beču ili drugdje šta za se tražiti. Patri-

otizam je vele uzvišena stvar, te ostati ću i do vieka idealista, ali dragi prijatelju, jesti mora čovjek, a i žena i djeca išću hljeba.

(...)

Ako mi možete nješto novaca pobrati, to bi Vam vrlo zahvalan bio, jer živim već kao sliepac.

Vaš Vam odani

Fr. Š. Kuhač

Nerasprodano ćirilčko izdanje Kuhač je ponudio i Bugarima kako to proizlazi iz pisma upućenog M. K. Safarovu u Sofiju. Ovdje u ovoj ponudi Kuhač snizuje cijenu do minimuma. Nažalost i to je samo bio i ostao glas vapijućeg.

13. IV 1882.

Herrn M. K. Safarov
Direktor der Statistik Sofija, Bulgarien.

(Gospodinu M. K. Safarovu
direktoru statistike, Sofija, Bugarska)
Velecienjeni ravnatelju i prijatelju

Gosp. filozof Lazarov bio je jučer kod mene, te mi je rekao da Vam šaljem vezane i četiri nevezane knjige moje sbirke.

(...)

Koliko ste rad moj pozorno pratili i cienili to se od Vašega prijateljstva nadam, da ćete mi molbu ovu izpuniti. Ta znadete u kakvom sam nepovoljnom položaju, i što nisam sve pretrpiti imao radi te sbirke.

Poznato Vam je gospodine ravnatelju, da sam prvu knjigu i ćirilicom dao štampati, te da mi je puno eksemplara od rečenoga izdanja preostalo. Nebi li ste mogli šta učiniti, da ove u Bugarskoj prođu nađu? Ja bi Vam te knjige dao uz vrlo jeftinu cijenu, naime ako se 50 eksemplara na jedanput naruči po 2f. komad, ako bi pako htjeo uzeti 100 eksemplara još jeftinije.

(...)

Primite Vi, gosp. Vacov i svi ostali junaci srdačni pozdrav od sviju nas, najpače od Vašega

Fr. Š. Kuhača

Obraćajući se na sve strane, Kuhač se obratio i Ivanu Karabaiću sekretaru austro-ugarskog poslanstva na Cetinju i to u Kotor predstavivši se kao "radnik jugoslavenske akademije" i "utemeljitelj hrvatske muzikalne terminologije". Izvještava ga o svojoj staroj boljci ćirilskom izdanju "južnoslovenskih narodnih popjevaka" od kojeg mu je srpska vlada, "zaslugom" Stojana Novakovića otkupila 20 eksemplara, tj. 5 knjiga. Teške riječi o udarcu što mu ga je zadao taj pothvat i nemar, rezultat su dubokog razočaranja autora koji je pretpostavljao da će snaga njegove ideje biti popraćena masovnim odzivom pretplatnika. I tako se on morao još jednom "preporučiti blagonaklonosti" produžavajući iluziju o (ne) očekivanoj promjeni odnosa:

(Nastavak slijedi)